

PAPOEA'S VLUCHTEN IN PLAATS VAN TE KIEZEN

DJAJAPOERA (ANP-correspondent)
— In West-Irian zijn bij de nadering van de „daad van vrije keuze” en de daarmee gepaard gaande Indonesische campagne veel dorpingen de rimboe ingetrokken, met name in het gebied van de hoofdstad Djajapoera. Dat is de laatste weken gebleken bij verkiezingen voor de regionale raadgevende vergaderingen, die zich erover moeten uitspreken of West-Irian al dan niet bij Indonesië blijft. Dit meldt ANP-correspondent Brian May — de eerste persbureau-correspondent die West-Irian bezocht sinds het gebied eind vorige maand weer voor journalisten was opengesteld. (West-Irian was na ongeregelde heden in Enarotali bijna drie weken „verboden gebied”).

De Indonesische majoor Soewondo spoorde dezer dagen tweehonderd Westiraanse dorpschoude aan de rimboe in te gaan om hun mensen terug te halen, zodat ze konden deelnemen aan de „daad van vrije keuze”. In zijn toespraak die afgedrukt stond

in het te Djajapoera verschijnende blad „Tjenderawasih”, waarschuwde hij: „Ik trek de grens vast en duidelijk. Ik zeg dat ik de veiligheid zal beschermen en garanderen van ieder die voor Indonesië is. Doodschieten zal ik ieder die tegen ons is — en al zijn medestanders”.

Dit dreigement werd zondag door Soedjarwo Tjondronegoro, hoofd van het bureau West-Irian in Djakarta, „enkel een militaire manier van spreken” genoemd.

Soedjarwo zei ook dat Djajapoera meer moeilijkheden gaf dan andere gebieden wegens de nabijheid van Australisch Nieuw-Guinea van waaruit de ondergrondse beweging Vrij-Papoea volgens hem opereert. Wat de vlucht van papoea's uit de dorpen betreft verklaarde hij, dat er kortgeleden 200 waren teruggekeerd.

Een achttien leden tellende kiescommissie die pas een bezoek bracht aan de plaats Arsoë, 40 km van Djajapoera, om er verkiezingen te hou-

den voor de raadgevende vergadering van het district (de eigenlijke „daad van vrije keuze” wordt tussen 10 juli en 5 augustus gehouden), trof daar slechts enkele rondtrekkende krokodillenjagers aan. De bevolking was weggetrokken.

Van enkele andere plaatsen is bekend, dat daar maar een fractie van de bevolking is komen opdagen voor de verkiezingen. Uit dorpen rond het Sentani-meer zijn veel jongemannen verdwenen. Sommige berichten maken melding van de sluiting van scholen bij gebrek aan leerlingen.

Het eerder genoemde Arsoë en de omliggende kampongs telden 1.200 stemgerechtigden. Het dorpschoude had al begin vorige maand het sein tot vertrek gegeven en een briefje op zijn deur achtergelaten met de mededeling: „Vóór mij zijn bajonetten (van de Indonesische troepen), achter men messen en pijlen (van Papoea-opstandelingen). We kunnen beter in de rimboe leven”.

Daarna wist een districtsambtenaar tachtig dorpingen nog wel tot terugkeer te bewegen, maar dezen namen enkele dagen later opnieuw de wijk, ditmaal 'n briefje achterlatend waarop stond, dat ze waren weggegaan op advies van de „beweging Vrij-Papoea”. Het was „met tranen in hun hart” dat ze hun huizen en bezittingen in de steek hadden gelaten. De Papoea's daagden de Indonesiërs uit, hen te volgen als ze daartoe de moed hadden. Hadden ze die niet, dan moesten ze maar in het lage dorp blijven.

De hoofdstad Djajapoera zelf biedt overigens een vredige aanblik, met zijn nieuwe huizen op de dichtbegroeide, aan de kust steil oprijzende heuvels, vanwaar Indonesische en VN-ambtenaren en andere welgestelden uitzien over het glinsterende blauwe water van de haven. Daal je echter af naar het stadje, dan kan het gebeuren dat Westiraanen op je afkomen en je vragen de wereld te vertellen dat ze vrij willen zijn. Som-

migen klagen dat ze gedwongen worden de papieren Indonesische vlaggen te gebruiken, waarmee veel huizen zijn getooid. Anderen zeggen dat ze opdracht hebben gekregen trouwbeduigingen aan Indonesië te ondertekenen

Leden van de OPM (de beweging Vrij-Papoea) zouden voor sommige Indonesische militairen vogelvrij zijn. Westiraanen vertelden dat kortgeleden in het Sentani-meer een 20-jarige jongeman, die koerier was voor de CPM, was doodgeschoten, toen hij aan een legerpatrouille poogde te ontsnappen. Hij was achtervolgd, nadat hij had geprobeerd over de grens naar Australisch Nieuw-Guinea te gaan. Een andere koerier was in het oerwoud gewond geraakt, maar dorpingen hadden hem de grens overgebracht.

De meningen over de kracht en omvang van de ondergrondse beweging lopen uiteen. Grootscheepse sabotageacties tegen b.v. drinkwater- en elektriciteitsinstallaties zijn nog niet vorgekomen, hoewel er wel mee is bedreigd. Ook gaat het verhaal dat op Noord-Biak mensen naar de kust gingen om te wachten op de komst van een buitenlandse onderzeeboot met voedsel en wapens, zoals de OPM had beloofd. Ze keerden gedesillioneerend terug.

Niettemin schijnt de propaganda van de beweging effectief. Voor veel mensen zou „OPM” een magische klank hebben gekregen. Er zijn er die de letters op hun lichaam hebben getatoeëerd. Kinderen schrijven ze zelfs op elkaars rug.

Volgens een AP-correspondent heeft een Australische patrouille die lijken van drie Papoea's gevonden bij de grens met het Indonesische West-Irian. De patrouille stelde een onderzoek in naar berichten over een aantal van Indonesische soldaten op een vluchtelingenkamp op 18 mei.

Het in het Engels verschijnende blad „Indonesian Observer” schreef gisteren, dat Den Haag een actiever rol van de V.N. wil bij de volksraadpleging in West-Irian om pressie op Indonesië uit te oefenen, teneinde de uitvoering van de volksraadpleging te wijzigen.

Het hoofdartikel voegt hieraan toe geen enkele reden te zien waarom de volksraadpleging anders zou moeten verlopen. „Als de Nederlanders vrezden, dat het niet fair zal toegaan bij de volksraadpleging, dan moeten wij erop wijzen, dat Indonesië reeds heeft bekendgemaakt dat deze voor alle waarnemers openstaat”.

Over de beweerdde onderdrukking van de oppositie in West-Irian werd gezegd: „Onze regering, welke verantwoordelijk is voor de veiligheid en orde in het gebied, heeft natuurlijk het recht om maatregelen te nemen tegen een ieder die probeert wanorde uit te lokken”.

Dagblad De Stem

Woensdag 4 juni 1969